

Globaali maailmanmeno suomalaisten kokemuksissa

OPUS Global Listening Post –Suomen seminaari 2012

Marianne Tensing & Maija-Leena Setälä

Jo traditioksi muuttuneeseen Metanoia Instituutin ja Organisaatiodynamiikka FINOD:in järjestämään kuuntelupaikkaan, "Listening Post -seminaariin" (9.1.2012) osallistui tänä vuonna 35 ihmistä: mm työnohjaajia, konsultteja, tutkijoita ja kehittämistyön ammattilaisia. Seitsemän vuoden aikana tämä päivänpituinen vuodesta toiseen toistuva seminaari on tullut jo monelle tutuksi tavaksi aloitta työrupeamaa joulun ja uudenvuoden lomien jälkeen.

Suomessa toteutettava seminaari on osa laajaa, koko maapalloa kattavaa prosessinomaista OPUS organisaation (Organization for Promoting Understanding Society) tutkimushanketta, jota johtaa Lionel Stapley. Tämän massiivisen hankkeen ydinajatuksena on seurata ja yrittää ymmärtää, millaisia globaalitalouden aikaansaamia vaikutuksia heijastuu vuosittain yksittäisten ihmisten elämään ja kokemuksiin, millaisia haasteita siitä ihmisille ilmaantuu, miten ihmiset näitä haasteita työstävät, ja millaisia sopeutumiskeinoja he löytävät oman elämänsä hallintaan.

Tutkimuksen filosofisena lähtökohtana ja oletuksena on, että kuuntelemalla ja ymmärtämällä yksilön (pienen systeemin) kokemuksia voi tavoittaa suuremmissa järjestelmissä (esim. yhteiskunnan) meneillä olevia trendejä ja virtauksia.

Tänä vuonna Suomen seminaarin spesifisempi otsikko oli *"Yksilön kokemus yhteiskunnan kuvana"*. Aihe viritti osallistujia yhteisölliseen "hitaaseen hetkeen" eli kuuntelemaan, ajattelemaan ja jakamaan henkilökohtaisia kokemuksia, ajankohtaisia huolenaiheita, mielteitä, unia, tuntemuksia, assosiaatioita ja tulevan aavistelua suomalaisesta työelämästä. Tavoitteena oli katsoa kahteen suuntaan: omaan sisäiseen, konkreettiseen ja laajempaan yhteiseen suuntaan. Tarkoituksena oli pyrkiä sieppaamaan myös sellaisia hiljaisia signaaleja, joita ei suoraan sanoilla ilmaistu.

Tutkimuskysymykset ja seminaarin perustehtävä ovat haastaneet järjestäjät etsimään sellaista työskentelyatmosfääriä ja -asetelmaa, jossa osanottajien kokemusten monitasoinen kuuntelu tulisi mahdolliseksi.

Seminaarin raamit, sisällöllisten osioiden järjestys ja eteneminen on projektin puolelta tarkoin määritelty, mutta tapahtuman rakenteellisen arkkitehtuurin voi kukin maa muodostaa itsenäisesti osallistujamäärää huomioiden.

Eri seminaarivuosina jakamiseen ja kuunteluun onkin käytetty erilaisia yhteisöllisiä kuunteluasetelmia. Tänä vuonna työskenneltiin insight- ja osallistujien lempinimittämässä apila-asetelmassa.

Seminaarin työskentelyn tehtävänä on kannatella sekä vapaasti assosioivan jakamisen että kärsivällisen kuuntelun tilan syntymistä, joka mahdollistaisi osallistujien kokemuskertomusten kerroksellisen viipyilyn, sulattelun, tunnustelun ja kypsyttelyn sekä tarjoaisi palkinnoksi uusia löytöjä ja oivalluksia.

Tällaisen assosiatiiivisesti yhdistelevän tilan aikaansaaminen ja säilyttäminen, jossa yhtäaikaaisesti surffaillaan tiedostamattoman rajamailla, päivittäisen elämän kokemuksissa ja maailmantapahtumissa on seminaarin työskentelystä vastuussa oleville konsulteille ja johdolle iso juttu. Siinä pääsee panemaan omat kokemuksensa ja intuiionsa täysillä peliin.

Listening Post 2012 konsultit Leila Keski-Luopa, Esko Klemelä, Marianne Tensing ja Maija-Leena Setälä kirjoittivat raportin, joka on sellaisena luettavissa sekä "Psykoteraapia" lehdessä 1/2012 että Metanoia Instituutin ja Organisaatiodynamiikka FINOD ry:n [www-sivuilla](http://www.sivuilla). Kansainvälinen Global-raportti The World at the Dawn of 2012, jossa julkaistaan kaikkien noin 30 osallistujamaan kokemukset, teemat ja johtopäätökset, julkaistaan sekä www.opus.org.uk että OPUS International Journal 'ssa Organisational & Social Dynamics.

Mistä puhuttiin?

Ajankohtaisten kokemusten jakamisessa ihmeteltiin monin tavoin ihmisen suostumista osaksi globaalitalouden jatkuvan kasvun ja kuluttamisen koneistoa. Ihmeteltiin sitä, että on vaikea löytää keinoja vaikuttaa tähän järjestömyyteen tai tehdä omaa elämäänsä koskevia ratkaisuja, koska "maailma" tunkee päälle; ajankohtaistamisen paine on käsin kosketeltava, sosiaalisessa mediassa oleminen, oman profiilin päivittäminen yötä päivää Facebookissa velvoittaa ja tehokkuuden lisäämisen ja hallinnan pakko tuntuu. Mieleen nousee kysymys, olenko syntynyt kuuliaisesti kuluttajaksi.

Huolta kannettiin myös siitä, ettei tunteiden ilmaisemiselle ole paikkaa eikä tilaa. Tunteet ikään kuin ulkoistetaan yksilöiltä pois vaiennettavaksi psyko-teollisuuden tuotteita kuluttamalla. Paljon puhuttiin myös pois lohkotuista tunteista; hiljaisuuden tarpeesta; lepäämisen vaikeudesta; yksinäisyydestä; onnellisuustaloudesta; syyllisyydestä, omien oikeuksien ottamisesta; ahtaasta sosiaalisesta normistosta, mistä saa puhua ja mistä ei; "hulluuden paratiisista".

Miten kultua ymmärrettiin ja tulkittiin?

Yhteiskunnassa voi huomata jatkuvaa muutosta siihen suuntaan, että yksittäinen ihminen tulee monin tavoin entistä riippuvaisemmaksi muista ihmisistä. Esimerkiksi sellainen oman elämän herruutta kuvaava käsite kuin "omavaraistalous" on melkein kuollut tämän ajan yhteiskunnassa. Kulttuurin muutos sellaiseen suuntaan merkitsee identiteetin perustan vakavaa muuttumista. Vaikka ihmisellä on teknisiä välineitä ja valinnan vapautta ja mahdollisuuksia itsensä "toteuttamiseen" paljon enemmän kuin ennen, oman ihmisyydentiteetin määräytymiseen liittyvä oma vaikutusvalta on vähentynyt. Ulkopuolinen 'maailma' määrittää identiteettiä sellaiseen muottiin, jossa yksilölle on syntymässä vierauden tunne. Kontakti todelliseen itseän, omaan arvomaailmaan ja tunnekokemuksiin on ohenemassa.

Identiteettivaje tai aidon ihmisyydentiteetin puuttuminen ja luottamuspula voidaan nähdä toistensa vastapoleina, jotka ruokkivat toinen toisiaan. Kun ihminen on menettänyt kontaktin itseensä, hän ei osaa lähestyä toisia ihmisiä eikä luottaa heihin. Kun ihminen ei saa kontaktia toiseen ihmiseen, hän ei pääse

toista lähelle. Vuorovaikutus jää pinnalliseksi ja aina ei synny yhteisymmärrystä. Kieli ja älyllinen puhe painottuvat suhteettoman paljon aistimuksellisuuden ja kokemuksellisuuden kustannuksella. Aistikokemukset kuitenkin olisivat niitä, jotka muistuttavat ihmistä biologisista juuristaan, siitä että ihminen on aina osa luontoa ja niiden kykyjen ja mahdollisuuksien varassa, johon tähänastinen biologinen evoluutiokehitys on edennyt. Se olisi otettava huomioon. Jos katsotaan ristiriitaa biologisen evoluution ja kulttuurisen evoluution välillä, muutoksen tahdissa on suunnaton ero. Luonnonvalinta biologisessa kehityksessä vaatii miljoonia vuosia, kun taas kulttuurinen evoluutiomuutos voi tapahtua viikoissa tai kuukausissa mitattuina. Vaikka kulttuuri muuttuu, ihminen inhimillisine tarpeineen pysyy samana.

Listening Post seminaari on taloudellista voittoa tavoittelematon ja sai tänä vuonna tukea seuraavilta yrityksiltä: Harri Hyyppä Consulting, Kehityspiikki Tutkimus, Methodos Consulting, Risto Puutio Consulting, Ari Tikka Consulting.

Kiitos heille ja kaikille osallistujille!